

WYROK W IMIENIU RZECZYPOSPOLITEJ POLSKIEJ

Dnia 16 kwietnia 2025 r.

Sąd Najwyższy w składzie:

SSN Piotr Mirek (przewodniczący)

SSN Zbigniew Puskarski (sprawozdawca)

SSN Małgorzata Wąsek-Wiaderek

w sprawie **M. B.**

oskarżonej o czyny z art. 286 § 1 k.k. w zw. z art. 294 § 1 k.k. i in.

po rozpoznaniu w Izbie Karnej

na posiedzeniu w dniu 16 kwietnia 2025 r.

skargi wniesionej przez obrońcę oskarżonej

na wyrok Sądu Apelacyjnego w Rzeszowie

z dnia 5 lipca 2023 r., sygn. akt II AKa 91/21,

uchylający wyrok Sądu Okręgowego w Rzeszowie

z dnia 7 czerwca 2021 r., sygn. akt II K 105/19 i przekazujący sprawę do

ponownego rozpoznania

na podstawie art. 539e § 2 k.p.k.

**1. na podstawie art. 439 § 1 pkt 2 k.p.k. uchyla zaskarżony
wyrok i przekazuje sprawę Sądowi Apelacyjnemu w Rzeszowie do
ponownego rozpoznania w postępowaniu odwoławczym;**

**2. zarządza zwrot na rzecz M. B. wniesionej przez nią opłaty od
skargi;**

3. wniosek obrońcy z urzędu o zasądzenie zwrotu kosztów procesu na etapie postępowania odwoławczego i wynagrodzenia za sporządzenie skargi na wyrok sądu odwoławczego - jako przedwczesny pozostawia bez rozpoznania.

Zbigniew Puszkarski

Piotr Mirek

Małgorzata Wąsek-Wiaderek

UZASADNIENIE

M. B., oskarżona o popełnienie na szkodę różnych osób szeregu przestępstw zakwalifikowanych z art. 286 § 1 k.k. (w jednym wypadku w zw. z art. 294 § 1 k.k.), wyrokiem Sądu Okręgowego w Rzeszowie z dnia 7 czerwca 2021 r., sygn. akt II K 105/19, została uniewinniona od popełnienia zarzucanych jej czynów.

Po rozpoznaniu wniesionej na niekorzyść oskarżonej apelacji prokuratora, Sąd Apelacyjny w Rzeszowie wyrokiem z dnia 5 lipca 2023 r., sygn. akt II AKa 91/21, uchylił zaskarżony wyrok i przekazał sprawę do ponownego rozpoznania Sądowi Okręgowemu w Rzeszowie.

Obrońca oskarżonej M. B., powołując się na przepisy art. 539a § 1-3 k.p.k., art. 539b § 1 k.p.k. oraz art. 539c § 1 k.p.k., złożył skargę na kasatoryjny wyrok Sądu odwoławczego. Orzeczeniu zarzucił „naruszenie przez Sąd Apelacyjny w Rzeszowie przepisów postępowania karnego, a mianowicie art. 439 § 1 pkt 2 k.p.k. z uwagi na rozpoznanie sprawy i wydanie wyroku przez nienależycie obsadzony skład sądu, bowiem wszyscy sędziowie wchodzący w skład sądu orzekającego w przedmiotowej sprawie - tj. SSA X. Y., SSA X.1 Y.1 oraz SSO del. do SA X.2 Y.2 - zostali powołani na swoje stanowiska w strukturze sądownictwa powszechnego na wniosek Krajowej Rady Sądownictwa, której kształt został określony ustawą z dnia 8 grudnia 2017 r. o zmianie ustawy o Krajowej Radzie Sądownictwa oraz niektórych innych ustaw, co stanowi bezwzględną przyczynę odwoławczą stypizowaną w art. 439 § 1 pkt 2 k.p.k.”

Podnosząc powyższe, wniósł o uchylenie zaskarżonego wyroku i przekazanie sprawy Sądowi Apelacyjnemu w Rzeszowie do ponownego rozpoznania, nadto o zasądzenie od Skarbu Państwa na rzecz oskarżonej M. B. kosztów procesu na etapie

postępowania odwoławczego oraz w postępowaniu skargowym, w tym z tytułu ustanowienia w sprawie obrońcy z wyboru, według norm przepisanych.

W uzasadnieniu skargi jej autor zaznaczył m.in., powołując się na orzecznictwo Sądu Najwyższego i trybunałów międzynarodowych, że „Krajowa Rada Sądownictwa ukształtowana wspomnianą ustawą o Krajowej Radzie Sądownictwa z 2017 r. nie jest organem niezależnym od władzy wykonawczej i ustawodawczej, a tym samym nie jest organem tożsamym z organem konstytucyjnym, którego skład i sposób wyłaniania reguluje art. 187 ust. 1 Konstytucji RP”. Przytoczył (podając sygnatury spraw, bez referowania treści orzeczeń) „wyroki SN dotyczące bezpośrednio Sądu Apelacyjnego w Rzeszowie”, jak też zasygnalizował, że „sam Sąd Apelacyjny w Rzeszowie Wydział II Karny zauważa potrzebę przedstawiania Sądowi Najwyższemu poszczególnych spraw w celu rozważenia zasadności przekazania ich do rozpoznania w postępowaniu odwoławczym innym sądom równorzędnym z uwagi na dobro Wymiaru sprawiedliwości”. Wskazał na postanowienie wspomnianego Sądu z dnia 5 czerwca 2024 r., sygn. akt II AKa 31/22, w którym wystąpienie w trybie art. 37 § 1 k.p.k. motywowano obecnością w składzie orzekającym m.in. sędziego X. Y..

Sąd Najwyższy zważył, co następuje.

Skarga jest zasadna. Zgodnie z art. 539a § 3 k.p.k. jednym z powodów uwzględnienia skargi na wyrok kasatoryjny sądu odwoławczego jest stwierdzenie zaistnienia któregoś z uchybień wymienionych w art. 439 § 1 k.p.k. Należało zgodzić się z autorem przedmiotowej skargi, że w sprawie oskarżonej M. B. takie uchybienie, konkretnie określone w art. 439 § 1 pkt 2 k.p.k. (nienależyta obsada sądu), wystąpiło.

W uchwale składu połączonych Izb: Cywilnej, Karnej oraz Pracy i Ubezpieczeń Społecznych z dnia 23 stycznia 2020 r., BSA I-4110-1/20, (OSNK 2020, nr 2, poz. 7), Sąd Najwyższy stwierdził m.in., że „nienależyta obsada sądu w rozumieniu art. 439 § 1 pkt 2 k.p.k. (...) zachodzi także wtedy, gdy w składzie sądu bierze udział osoba powołana na urząd sędziego w sądzie powszechnym albo wojskowym na wniosek Krajowej Rady Sądownictwa ukształtowanej w trybie określonym przepisami ustawy z dnia 8 grudnia 2017 r. o zmianie ustawy o Krajowej Radzie Sądownictwa oraz niektórych innych ustaw (Dz. U. z 2018 r., poz. 3), jeżeli wadliwość procesu powoływania prowadzi, w konkretnych okolicznościach, do

naruszenia standardu niezawisłości i bezstronności w rozumieniu art. 45 ust. 1 Konstytucji Rzeczypospolitej Polskiej, art. 47 Karty Praw Podstawowych Unii Europejskiej oraz art. 6 ust. 1 Konwencji o ochronie praw człowieka i podstawowych wolności”. Z kolei w uchwale składu siedmiu sędziów z dnia 2 czerwca 2022 r. I KZP 2/22, (OSNK 2022, nr 6, poz. 22), Sąd Najwyższy, pozostając na gruncie przytoczonej uchwały z dnia 23 stycznia 2020 r. i wykazując, że nie została wyeliminowana z obrotu prawnego przez wyrok Trybunału Konstytucyjnego z dnia 20 kwietnia 2020 r., U 2/20 (taki pogląd Sąd Najwyższy wyrażał też w szeregu innych orzeczeniach, np. w wyrokach: z dnia 17 maja 2023 r., V KK 17/23; z dnia 14 czerwca 2023 r., II KK 489/21; postanowieniach: z dnia 23 listopada 2022 r., I KO 79/21 i I KO 80/21; z dnia 18 stycznia 2023 r., IV KZ 59/21), stwierdził m.in., że „brak podstaw do przyjęcia *a priori*, że każdy sędzia sądu powszechnego, który uzyskał nominację w następstwie brania udziału w konkursie przed Krajową Radą Sądownictwa po 17 stycznia 2018 r., nie spełnia minimalnego standardu bezstronności i każdorazowo sąd z jego udziałem jest nienależycie obsadzony w rozumieniu art. 439 § 1 pkt 2 k.p.k. Taka sytuacja zachodzi jedynie w stosunku do sędziów Sądu Najwyższego, którzy otrzymali nominacje w takich warunkach”. Wadą skargi jest więc poprzestanie jej autora na wskazaniu, że sędziowie, którzy w instancji odwoławczej orzekali w sprawie M. B., zostali powołani na swoje stanowiska na wniosek Krajowej Rady Sądownictwa ukształtowanej w trybie określonym przepisami ustawy z dnia 8 grudnia 2017 r. o zmianie ustawy o Krajowej Radzie Sądownictwa oraz niektórych innych ustaw. Co prawda w skardze wskazano szereg orzeczeń Sądu Najwyższego, w tym „dotyczące bezpośrednio Sądu Apelacyjnego w Rzeszowie” oraz Europejskiego Trybunału Praw Człowieka, jednak nie wytłumaczono dlaczego w ich świetle należy przyjąć, że w odniesieniu do sędziów X. Y., X.1 Y.1 i X.2 Y.2, że wadliwości procesu ich powołania przy udziale niekonstytucyjnej Krajowej Rady Sądownictwa towarzyszą inne jeszcze „konkretne okoliczności”, które prowadzą do naruszenia standardu niezawisłości i bezstronności. Jest jednak faktem, że w szeregu sprawach Sąd Najwyższy przeprowadzał tzw. test niezawisłości i bezstronności sędziów Sądu Apelacyjnego w Rzeszowie X. Y. i X.1 Y.1, konsekwentnie ze skutkiem negatywnych dla wymienionych sędziów i stwierdzeniem nienależytej obsady sądu procedującego z ich udziałem (uchybiecie o randze bezwzględnej przyczyny odwoławczej z art. 439

§ 1 pkt 2 k.p.k.), co skutkowało wydaniem wyroku kasatoryjnego w odniesieniu do wydanego z ich udziałem orzeczenia.

Po przeprowadzeniu wspomnianego testu w stosunku do sędziego Sądu Apelacyjnego w Rzeszowie X. Y. taki wyrok Sąd Najwyższy wydał w sprawach kasacyjnych o sygnaturach: III KK 39/23, III KK 389/23, III KK 52/24, III KK 470/24, III KK 422/24, III KK 468/23, III KK 29/25, III KK 81/25. Tłumacząc dlaczego zachodzą okoliczności prowadzące do zaistnienia uchybienia wymienionego art. 439 § 1 pkt 2 k.p.k., w szczególności akcentował, że wymieniony sędzia notował w ostatnich latach nietypowo szybki rozwój kariery zawodowej, pozostający w wyraźnym związku z zachowaniami wspierającymi przedsięwzięcia realizowane przez obóz polityczny rządzący w latach 2015-2023, werbalnie określane jako reforma i usprawnianie działania wymiaru sprawiedliwości, zaś w rzeczywistości zmierzające do naruszenia konstytucyjnej (art. 10 ust. 1 Konstytucji RP) zasady podziału i równowagi trzech władz oraz godzące w gwarantowaną przez Konstytucję RP (art. 45 ust. 1, art. 173, art. 178 ust. 1) niezależność sądów i niezawisłość sędziów. Zwracano uwagę, że sędziego X. Y.:

- w 2018 r. podpisał listę poparcia dla sędziego X.3 Y.3 z Sądu Okręgowego w Tarnobrzegu, kandydującego do „zreformowanej”, a faktycznie po 2017 r. poddanej politycznej kontroli Krajowej Rady Sądownictwa,

- niedługo potem ubiegał się o powołanie do pełnienia urzędu na stanowisku sędziego Sądu Okręgowego w Tarnobrzegu, a więc w sądzie, w którym orzekał również sędzia X.3 Y.3, przy czym w postępowaniu nominacyjnym nie miał kontrkandydata,

- postanowieniem Prezydenta RP z dnia 26 stycznia 2021 r. został powołany do pełnienia urzędu na stanowisku sędziego Sądu Okręgowego w Tarnobrzegu,

- jeszcze w tym samym roku podjął zakończone sukcesem starania o uzyskanie nominacji do sądu wyższego rzędu – Sądu Apelacyjnego w Rzeszowie. Na podstawie uchwały KRS z dnia 28 października 2021 r. kandydatura sędziego została przedstawiona Prezydentowi RP, przy czym za okoliczność przemawiającą za takim postąpieniem uznano jego doświadczenie orzecznicze zdobyte m.in. w ramach delegacji w Sądzie Apelacyjnym w Rzeszowie. Trudno uznać to za poważny

argument jeśli zważyć, że sędzia był delegowany przez Prezesa tego Sądu od 1 października 2021 r.,

- zaledwie po upływie 13 miesięcy od poprzedniej nominacji postanowieniem Prezydent RP z dnia 24 lutego 2022 r. został powołany do pełnienia urzędu na stanowisku sędziego Sądu Apelacyjnego w Rzeszowie.

Po przeprowadzeniu testu niezawisłości i bezstronności w stosunku do sędziego Sądu Apelacyjnego w Rzeszowie X.1 Y.1 Sąd Najwyższy wydał wyrok kasatoryjny w sprawach o sygnaturach: III KK 52/24, III KK 189/24, III KK 251/24, III KK 470/24, III KK 422/24, III KK 241/24, III KK 561/24, III KK 573/24. Do okoliczności prowadzących do zaistnienia uchybienia wymienionego art. 439 § 1 pkt 2 k.p.k. zaliczono:

- pełnienie przez wymienionego sędziego od 13 lutego 2018 r. funkcji Prezesa Sądu Rejonowego w [...] i orzekanie od tej daty w Wydziale Cywilnym tego Sądu, następnie delegowanie go przez Ministra Sprawiedliwości (z dniem 1 marca 2020 r.) do pełnienia obowiązków sędziego w sądzie usytuowanym dwa szczeble wyżej - Sądzie Apelacyjnym w Rzeszowie, gdzie orzekał w innym tematycznie pionie, Wydziale Karnym tego Sądu,

- zgłoszenie przez sędziego, nominalnie sędziego Sądu Rejonowego w [...], w 2020 r. swojej kandydatury na stanowisko sędziego Apelacyjnego w Rzeszowie i przebieg procesu nominacyjnego. W odniesieniu do tej kandydatury i kandydatury innej osoby zespół KRS zajął negatywne stanowisko uznając, że chociaż obaj kandydaci spełniają formalne wymagania do pełnienia urzędu na wspomnianym stanowisku, to poziom ich wiedzy prawniczej i doświadczenie orzecznicze są zbyt niskie, aby zespół rekomendował któregokolwiek z nich. Pomimo tego, Krajowa Rada Sądownictwa przedstawiła Prezydentowi RP wniosek o powołanie sędziego X.1 Y.1 na stanowisko sędziego Sądu Apelacyjnego w Rzeszowie. W opozycji do stanowiska zespołu nieprzekonująco argumentowała, że „Pan X.1 Y.1 legitymuje się ponad siedemnastoletnim doświadczeniem orzeczniczym na stanowisku asesora sądowego i sędziego sądu rejonowego. Posiada także, z racji delegowania do Sądu Apelacyjnego w Rzeszowie, doświadczenie w orzekaniu w sprawach skomplikowanych, wymagających dogłębnej wiedzy prawniczej”. Tym niemniej Prezydent postanowieniem z dnia 21 grudnia 2022 r. wniosek ten uwzględnił;

- powołanie sędziego X.1 Y.1 przez Ministra Sprawiedliwości z dniem 1 lutego 2023 r. na stanowisko Prezesa Sądu Okręgowego w Rzeszowie,
- podpisanie w 2022 r. przez wymienionego sędziego list poparcia grupie 8 sędziów kandydujących do „zreformowanej” Krajowej Rady Sądownictwa.

W przypadku sędziego X.1 Y.1 jest widoczne nagromadzenie okoliczności, o których mowa w uzasadnieniu uchwały połączonych Izb Sądu Najwyższego z dnia 23 stycznia 2020 r., skłaniających do uznania, że wadliwość procesu powoływania prowadzi do naruszenia standardu niezawisłości i bezstronności Sądu Apelacyjnego w Rzeszowie procedującego z udziałem wymienionego sędziego. Chodzi o niespotykane przed 2016 r. najpierw delegowanie, następnie powołanie sędziego do pełnienia urzędu w sądzie usytuowanym dwa szczeble wyżej w strukturze sądownictwa powszechnego i to przy negatywnym stanowisku zespołu opiniującego KRS, także obejmowanie ważnych funkcji w administracji sądowej, skorelowane ze znaczną aktywnością na polu rekomendowania osób kandydujących do Krajowej Rady Sądownictwa, organu, o którym od dawna jest wiadomo, że jego aktywność prowadzi do poważnych zakłóceń w działaniu wymiaru sprawiedliwości.

Mając powyższe na uwadze, Sąd Najwyższy w składzie orzekającym w sprawie M. B. podziela stanowisko wyrażone w licznych orzeczeniach tego Sądu, że skutkuje zaistnieniem uchybienia z art. 439 § 1 pkt 2 k.p.k. procedowanie Sądu Apelacyjnego w Rzeszowie z udziałem sędziego X. Y., względnie sędziego X.1 Y.1. Dodatkowo należy zaznaczyć, że w odniesieniu do sędziego delegowanego do Sądu Apelacyjnego w Rzeszowie X.2 Y.2 nie zebrano informacji, które przemawiałyby za przyjęciem, iż do wspomnianego uchybienia prowadzi udział tego sędziego w składzie orzekającym.

Wniosek obrońcy oskarżonej o zasądzenie na jej rzecz kosztów procesu (w istocie poniesionych kosztów pomocy prawnej) został pozostawiony bez rozpoznania jako przedwczesny. Postępowanie skargowe jest postępowaniem nadzwyczajnym, które toczy się jednak w ramach postępowania karnego zasadniczego i to w układzie, gdy nie zostało wydane orzeczenie kończące postępowanie (wyrok sądu odwoławczego został uchylony), a tylko wtedy sąd rozstrzyga o kosztach postępowania (art. 626 § 1 k.p.k.). Wniesienie skargi, o której mowa w rozdziale 55a Kodeksu postępowania karnego, niezależnie od sposobu jej rozstrzygnięcia, nie

powoduje zakończenia postępowania karnego, co skutkuje tym, iż dopiero przy wydaniu orzeczenia kończącego postępowanie koszty poniesione przez strony, także te związane z postępowaniem skargowym, mogą zostać rozliczone (art. 626 § 1 k.p.k., zob. także wyrok Sądu Najwyższego z dnia 25 sierpnia 2020 r., V KS 21/20; postanowienie Sądu Najwyższego z dnia 30 stycznia 2019 r., V KS 28/18).

Z tych wszystkich powodów Sąd Najwyższy orzekł jak w wyroku.

Zbigniew Puskarski

Piotr Mirek

Małgorzata Wąsek-Wiaderek

[SOP]

[r.g.]